

Miha Kos, direktor Hiše: Pred štirimi leti smo si v Hiši z zdravo količino strahu pogledali v oči in si rekli: »Pa poskusimo, ali znamo organizirati Znanstival dogodivščin, štiri dnevni dogodek, namenjen živi promociji učenja in popularizaciji znanosti. Trije Znanstivali so zdaj za nami. Bilo je dosti vloženega truda, znoja in smeha. Počutim se kot skupina alpinistov, ki je po strmi steni priplezala na polico. Lahko pogledam v dolino in prevzame me ponos nad preplezano strmino. Ko pogledam navzgor, me razveseljuje, da je nad nami še ogromna stena in da bomo lahko še dolgo plezali, izbirali nove poti in z noviholic ponosno zrlili v dolino. Prav tale, četrti Znanstival bo že prva nova polica. Morda bo naslednja gradnja ustrezno velike Hiše eksperimentov saj jo Slovenija zelo potrebuje.

Znanstivalopis

1. izdaja, 4. leto, številka 1 – brezplačni izvod (vedno pa bo seveda Hiša vesela vaših donacij)
Slovenija, ZDA, Izrael, Danska, Poljska, Velika Britanija, Francija, 2012

Začel se je Znanstival

Ljubljana, četrtek 24. 5. 2012 – Danes se bo četrti Znanstival začel z odprtjem na Tromostovju v Ljubljani. Odprl ga bo predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk. Organizatorji pričakujejo vsaj 10.000 obiskovalcev.

Znanstival je dogodek, ko se na različnih lokacijah po mestu odvijajo znanstveni šovi (v Hiši eksperimentov jim pravijo znanstvene dogodivščine), znanstvena predavanja, znanstvene delavnice, v soboto pa bo na vrsti spektakel, na katerem bodo po enoletnem premoru obiskovalci spet lahko tekli po posebni tekočini. Pravijo ji newtonska tekočina. »Zanjo je značilno, da se ji viskoznost spreminja glede na hitrost, s katero jo obdelujemo. Če po njej skačemo ali tečemo, ostanemo na površini. Če pa se ustavimo, hitro potonemo,« so nas poučili strokovnjaki iz Hiše eksperimentov, ki bo letos že četrto leto prirediteljica in organizatorka Znanstivala.

Izvajalci Znanstivala so od tukaj in tam

Luka, demonstrator iz Hiše in prevajalec šovov, ki jih izvajajo

foto: Borut Likar

posebej nas cenijo zaradi naših znanstvenih dogodivščin. Večkrat so nas že vabili na različne

dneh šovmenov iz Hiše eksperimentov,« še doda Miha.

Za vodenje dogodivščine moraš narediti izpit

Jajčkologija, Plinologija, Težičelologija, Svetlobologija, Spominologija, Barvologija, Zvokologija, Trenjelologija, Tlakologija, Mehurčkologija... so le nekatere od logij Hiše eksperimentov. Izvajalci dogodivščin pa so se za vodenje dogodivščin morali posebej izuriti. Naučiti so se

morali dogodivščino, načinov navezave stikov z gledalci, vpletave humorja, gibanja na odru, razreševanja nepredvidenih situacij in veččin retorike.

Če hočeš postati izvajalec posamezne dogodivščine, pomeni to študij in opravljanje izpita pred tečno komisijo, ki se rada obnaša kot najbolj razposajeni obiskovalci. Če ta napad preneseš, potem si zrel za samostojno vodenje šova.

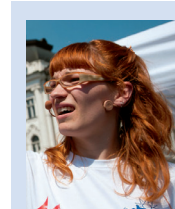
Finančna kriza je udarila tudi po Znanstivalu

Na vprašanje, kako se Znanstival financira, je direktor zgolj zmignil z rameni in rekel: »Postavili ste mi najtežje vprašanje.«

»Zelo nam pomagata MOL in Telekom kot velika podpornika. Prav tako ne bi šlo brez podpore Agencije za raziskovalno dejavnost Slovenije. Tepe pa nas, da letos še ni bilo razpisa za promocijo znanosti na nekdanjem Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in izobraževanje. Upam, da bodo razpis kmalu dali v javnost. Tako letošnjega Znanstivala s sredstvi iz razpisa ne bomo mogli financirati, a vsaj drugo leto bomo lahko nadaljevali z njim,« je povedal direktor.

»Morda pa je med vami, bralci Znanstivalopisa, kakšen bodoči pokrovitelj Znanstivala. Iskreno vabljeni v Hišo eksperimentov!«

D. H.

Maja Pečar: Dogodivščine so izjemna priložnost, da kot predavatelj podarimo drobec navdušenja, radovednosti ali zgolj dobre volje našim poslušalcem. Ampak osebno doživljam dogodivščine bolj egoistično. Radovedneži, ki z zanimanjem požirajo vsebino dogodivščine in tako vzpostavijo nekakšen stik z menoj, mi dajejo energije za celodnevni pogon.

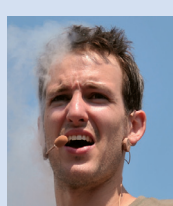
jo naši prijatelji od vseh, nam je povedal: »Veliko dobrih stvari, ki bi jih lahko označil kot osebni razvoj, mi je kot prevajalcu prineslo sodelovanje pri Znanstivalu. V tistih nekaj dneh sem imel možnost razviti sproščenost v nastopanju in samo na Znanstivalu se lahko zgodi, da premaguješ strah pred nastopanjem, hkrati, ko Didier na svojo pričko zliva tekočo dušik in vtika roke fribcev v prav to tekočino. Nepozabno.«

Hiša eksperimentov slovi v svetu centrov znanosti po Evropi kot center z originalnimi idejami in dejavnostmi. »Še

festivale znanosti,« se pohvali direktor Hiše eksperimentov in njen idejni ustanovitelj dr. Miha Kos. Izšolali so tudi že nekaj demonstratorjev iz Trenta v Italiji in ti zdaj predstavljajo to dogodivščino v svojem centru.

»S sodelovanjem na drugih festivalih znanosti smo navezali stike z najboljšimi šovmeni s področja promocije znanosti po svetu in jih povabili na Znanstival,« razlaga Miha Kos in ponosno doda: »Nekateri v Ljubljano prihajajo že četrto leto.«

»Lepo je, da imamo toliko prijateljev iz tujine, še lepše pa je, da imamo toliko prvorazre-

Didier Achilles Laval, Francija: Prva stvar, ki me je prevzela, ko sem se pridružil ekipi Znanstivala, je bila njegova raznovrstnost. Nismo imeli le pojasnjevalcev z vsega sveta – iz ZDA, z Danskega, iz Anglije, Izraela... –, ampak je vsak imel tudi povsem drugačen pristop k predstavam znanosti. Medtem ko je eden od njih razlagal naravo atomov v kristalu, je drugi osvetljeval naša usta z luminiscenčnimi bonboni, tretji pa je usmerjal našo pozornost na svetlobne pojave okoli nas ter jih pojasnjeval s čudovito fiziko. Med udeleženci smo imeli celo čarovnika in rokovo zvezdo, vsi pa so predstavljali znanost na zelo osebni način! To je bila resnično navdušujoča izkušnja: dobil sem občutek po pridobitvi svobode v svoji dejavnosti in po raziskovanju novih načinov, kako narediti znanost zabavno in navdušujočo.

Novica tedna!

Hiša eksperimentov je izdala priložnostne znamke in dopisnice z motivi Znanstivala 2012. Po pet najbolj aktivnih udeležencev predavanj v angleščini za starejše od 12 let: »Y Green?«, »Seeing is Believing - Isn't it?« in »In Transit: From Venus to Exoplanets« bo prejelo za darilo dopisnico z znamko. Udeleženci nazadnje omenjenega predavanja pa bodo prejeli posebno in uporabno darilo.

Letošnji program Znanstivala

Četrtek, 24. 5. 2012

13.00 Odprtje Znanstivala, **L1**

15.00 – 17.30 **DRZNI eksperimenti (HE), L6**

15.00 French Salad (Francoska solata) (Didier Achille Laval, FR), **L3, (prevod)**

15.00 – 21.00 Dan priprtih vrat (HE), **L5**

15.30 Science Magic (Znanstvene čarovnije) (Brian Jones/Chris Chiaverina, USA), **L5, (prevod)**

16.00 The Physics that is around us! (Fizika okoli nas) (Stanley Micklavzina, USA), **L2, (prevod)**

Stanley Micklavzina, ZDA: Nekoč sem ostal še en dan po koncu Znanstivala. Sprehajal sem se po ulici in gledal trgovine, ko je k meni pristopila starejša ženska in rekla, da je videla mojo predstavo in da je v njej zares uživala. Postavila mi je še par vprašanj o znanosti, ki sem jo prikazal, in o zgodovini moje družine v Sloveniji. To je bil nepozaben pogovor.

16.30 Foam Party (Žurka s peno) (Karoline Barfoed Willadsen/Kristoffer Aage Bredahl, DK), **L1, (prevod)**

17.00 The light side of physics (Svetla stran fizike) * (Moshe Rishpon, IL), **L5, (prevod)**

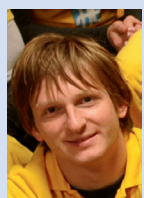
17.30 Secret Recipes (Skrivnostni recepti) (Didier Achille Laval, FR), **L3, (prevod)**

18.00 Feel the Force (Občuti silo) (Steve Pizzey, UK), **L2, (prevod)**

18.30 Plinologija (Grega Kodre, HE), **L5**

19.30 In the mist of absurd (V megli nesmisla) (Blažej Dawidson/Wiktor Gajewski, PL), **L1, (prevod)**

20.30 Y Green? (Zakaj zeleno?)* (Zvi Paltiel, IL), **L5, (ni prevoda)**

Grega Kodre: PLINOLOGIJA JE PAČ ZAKON. Tudi »tastari« se nasmejijo našim dogodivščinam.

Petek, 25. 5. 2012

10.00 A, B, Chemistry (A, B, kemija) (Karoline Barfoed Willadsen/Kristoffer Aage Bredahl, DK), **L1, (prevod)**

10.00 – 17.30 **DRZNI eksperimenti (HE), L6**

10.30 – 19.30 Dan priprtih vrat (HE), **L5**

10.30 How Big Is Your World? (Kako velik je tvoj svet?) (Brian Jones/Chris Chiaverina, USA), **L3, (prevod)**

11.00 The light side of physics (Svetla stran fizike) * (Moshe Rishpon, IL), **L5, (prevod)**

Moshe Rishpon, Izrael: V eni svojih predstavitev na Znanstivalu, poimenovani »Svetla stran fizike« (The Light Side of Physics), sem občinstvo vprašal, naj skuša pojasniti presenetljivi pojav, ki sem ga prikazal. Takšne predstavitve sem opravil že na kar nekaj naravoslovnih fakultetah in med razpravo so se fiziki domislili nekaterih razlag in mnogih domnev, ki so kazale njihovo široko znanje. Na Znanstivalu pa je majhna deklica po imenu Lučka podala samo PRIMERNO REŠITEV. Fiziki so povedali, kar so VEDELI, Lučka pa je povedala, kar je MISLILA. Predlagal sem, da bi se moja predstavitev imenovala »Lučkina stran fizike« (The Lučka Side of Physics).

11.30 Feel the Force (Občuti silo) (Steve Pizzey, UK), **L4, (prevod)**

12.00 Armageddon (Armagedon) (Blažej Dawidson/Wiktor Gajewski, PL), **L1, (prevod)**

12.30 Težiščelologija (Blaž Zabret, HE), **L4**

13.00 Svetlobologija (Neda Tompa, HE), **L5**

13.30 Vsi enaki, vsi različni (Aida Demiri, HE), **L3**

14.00 Spominologija (Neda Tompa, HE), **L5**

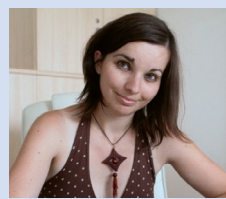

Neda Tompa: Biti del Znanstivala je prepustiti se valu radovednosti, navduševanja nad novim, valu, ki ga meni kot izvajalki dogodivščin poganjajo obiskovalci. Mene ta val zmeraj ponese visoko. Je poseben čas srečevanja vedoželjnih ljudi.

14.30 Tlakologija (Maja Pečar, HE), **L1**

15.00 Zobologija (Kika Petrovič, HE), **L3**

15.30 Barvologija (Urša Dolinšek, HE), **L5**

Urša Dolinšek: Vedno znova se kot otrok veselim Barvologije, saj mi prav vsaka njena izvedba prinese toliko novega – to, da lahko obiskovalce nekaj naučim, je zame privilegij, a pravi zaklad je šele, ko se tudi jaz naučim kaj novega od njih.

16.00 Zvokologija (Tina Vodopivec, HE), **L4**

16.30 Plinologija (Blaž Zabret, HE), **L1**

17.00 Trenjelologija (Melita Korošec, HE), **L5**

17.30 Malovelikologija (Maja Milavec/Tina Vodopivec, HE), **L4**

18.00 Jajčkologija (Andreja Perat, HE), **L3**

Andreja Perat: Med prvim Znanstivalom sem imela na Ljubljanskem gradu Jajčkologijo. Nanjo mi je poleg rekordnega števila obiskovalcev ostal v spominu tudi majhen deček, ki je uspešno jedel moj rekvizit za sestavljanje mostu – iz stiropora. Ko je bil »zasačen«, mu je starejša sestra primazala klofuto, on pa ji je ves razočaran odvrnil: »Saj je samo vafelj«. In tisti ostanek mostu me vedno spominja na prvi Znanstival.

19.00 Vonjologija (Klara Kač, HE), **L5**

19.30 Mehurčkologija (Tonja Krek, HE), **L1**

Sobota, 26. 5. 2012

10.00 Foam Party (Žurka s peno) (Karoline Barfoed Willadsen/Kristoffer Aage Bredahl, DK), **L1, (prevod)**

10.00 – 17.30 **DRZNI eksperimenti (HE), L6**

10.30 – 21.00 Dan priprtih vrat (HE), **L5**

10.30 Science Surprises (Znanstvena presenečenja) (Chris Chiaverina, USA), **L3, (prevod)**

11.00 Tlakologija (Riko Jerman, HE), **L5**

11.00 – 16.00 **SPEKTAKEL, L7**

11.30 Mehurčkologija (Tonja Krek, HE), **L4**

12.00 In the mist of absurd (V megli nesmisla) (Blažej Dawidson/Wiktor Gajewski, PL), **L1, (prevod)**

12.30 Zvokologija (Ana Velikonja, HE), **L4**

13.00 Waves, Light and Rock'n Roll! (Valovi, svetloba in rokenrol) (Stanley Micklavzina, USA), **L5, (prevod)**

13.30 Everyday Science (Vsakdanja znanost) (Brian Jones, USA), **L3, (prevod)**

Brian Jones, ZDA: Imeli smo okoli 20 parov infrardečih očal in te so si obiskovalci hitro podajali. Začeli so se navdušeni pogovori; ljudje so govorili: »Poglej to! Poskusi to!« in zbrala se je množica ljudi. Ljudje so bili navdušeni in želeli so vedeti, kaj bo naslednja stvar, ki bo prišla iz zaboja. Takrat sem se zavedel, da smo ne glede na naše razlike ljudje vseh kultur radovedni; vsi želimo poznati svet, ki nas obdaja, ga raziskovati, videti na nove načine. Prišel sem z drugega konca sveta, toda počutil sem se kot doma.

14.00 Barvologija (Urša Dolinšek, HE), **L5**

14.30 Feel the Force (Občuti silo) (Steve Pizzey, UK), **L1, (prevod)**

15.00 Science Surprises (Znanstvena presenečenja) (Chris Chiaverina, USA), **L3, (prevod)**

15.30 The light side of physics (Svetla stran fizike) * (Moshe Rishpon, IL), **L5, (prevod)**

16.00 Secret Recipes (Skrivnostni recepti) (Didier Achille Laval, FR), **L4, (prevod)**

16.30 A, B, Chemistry (A, B, kemija) (Karoline Barfoed Willadsen/Kristoffer Aage Bredahl, DK), **L1, (prevod)**

17.00 Spominologija (Neda Tompa, HE), **L5**

17.30 In the mist of absurd (V megli nesmisla) (Blažej Dawidson/Wiktor Gajewski, PL), **L1, (prevod)**

18.00 Everyday Science (Vsakdanja znanost) (Brian Jones, USA), **L3, (prevod)**

19.00 Seeing is Believing - Isn't it? (Videti je verjeti – mar ne?)* (Zvi Paltiel, IL), **L5, (ni prevoda)**

19.30 Armageddon (Armagedon) (Blažej Dawidson/Wiktor Gajewski, PL), **L1, (prevod)**

20.30 In Transit: From Venus to Exo-planets (V prehodu: od Venere do daljnih planetov) * (Zvi Paltiel, IL), **L5, (ni prevoda)**

Nedelja, 27. 5. 2012

10.00 Feel the Force (Občuti silo) (Steve Pizzey, UK), **L1, (prevod)**

10.30 – 19.00 Dan priprtih vrat (HE), **L5**

10.30 The Physics that is around us! (Fizika, ki nas obdaja) (Stanley Micklavzina, USA), **L3, (prevod)**

11.00 Površinskanapetologija (Timotej Marošević, HE), **L5**

12.00 French Salad (Francoska solata) (Didier Achille Laval, FR), **L1, (prevod)**

12.30 How Big Is Your World? (Kako velik je tvoj svet?) (Brian Jones/Chris Chiaverina, USA), **L3, (prevod)**

13.00 Vonjologija (Katarina Koruza, HE), **L5**

17.00 Vsi enaki, vsi različni (Aida Demiri, HE), **L5**

Aida Demiri: Juhuhu, Znanstival je ponovno tu! Najboljši dogodek leta je ZNANSTIVAL HIŠE EKSPERIMENTOV. Gre za odlično učenje, podajanje izkušenj, spoznavanje različnih stvari, dogodkov in ljudi, za sodelovanje – s pomočjo zabave in smeha. Osebnostno rastem in se učim z dogodivščino Vsi enaki, vsi različni, saj so v skupinah (v HE in na Znanstivalu) vedno radovedneži, kar je izjemno, saj se vedno vsi učimo.

Legenda v pomoč

L1 = Tromostovje

L2 = Magistrat

L3 = Čevljarski most

L4 = Mesarski most

L5 = Hiša eksperimentov

L6 = Stritarjeva ulica

L7 = Prešernov trg

Kaj pomeni zvezdica * v programu?

Da je aktivnost primerna za starejše od 12 let. Nekatere bodo prevajane, nekatere pa bodo v angleščini (preberite si v sporodu).

Kaj pomenijo priprta vrata?

Priprta vrata so napol odprta. Cena obiska Hiše je 2 €. Vrata se bodo priprla vsako poldrugo uro in skoraj toliko časa imate za eksperimentiranje in ogled dogodka, ki se bo takrat odvil v Hiši. Število obiskovalcev je omejeno na 60. Držimo se starega in preizkušenega mlinarskega pregovora: »Kdor prej pride, prej melje!«

Timotej Marošević: Rad izvajam dogodivščino, še raje pa opazujem navdušenje ljudi in njihove nasmeha do ušes.

Hiša eksperimentov si pridruže pravico do spremembe urnika! Preverite zadnji urnik na spletni strani: www.znanstival.si!

Adi Smolar za Hišo eksperimentov

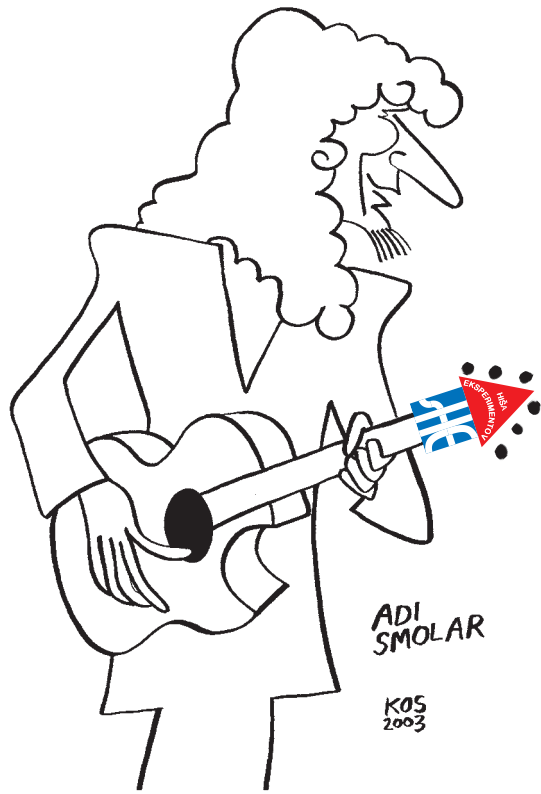
Adi Smolar, naš dobri prijatelj, je za Hišo eksperimentov napisal himno. Skupaj jo bomo zapeli ob odprtju letošnjega Znanstivala.

Adi Smolar

HIMNA HIŠE EKSPERIMENTOV

Ta Hiša ni navadna hiša,
res ni hiša kar tako,
to Hiša je eksperimentov,
v njej vedoželjnim je lepo.

Kar sem prebral, kmalu pozabim,
kar vidim, dlje v spominu imam,
ko v našo Hišo se odpravim,
kar naredim, za vedno znam.

Tuhtamo, sprašujemo,
radi raziskujemo.
Ko spoznavamo ta svet,
v glavah naredimo red!

Z obilo smeha in zabave
se mnogih lotimo vprašanj,
odgovore pa najbolj prave
z lahkoto vsak si najde sam.

Poskuse naše prepoznavne
krasijo ilustracije,
ki so poučne in zabavne.
Hvaležni Božu Kosu smo nadvse!

Tuhtamo, sprašujemo ...

Za nekaj dni se vsako leto
odpravimo v kakšen kraj,
smo zanimivi in marljivi
na Znanstivalu kot le kaj!

Ja, znanost je kot čarovnija,
ki pa pojasniš jo lahko,
nič več ne zdi se coprnija,
ko uporabiš logiko!

Tuhtamo, sprašujemo ...

Ta Hiša ni navadna hiša,
res ni hiša kar tako,
to Hiša je eksperimentov,
v njej vedoželjnim je lepo!

Zvi Paltiel, Izrael: Eden mojih najbolj živih spominov na Znanstival je spomin na ljudi, ki so hodili po newtonski tekočini. Resda sem zamudil slavnostno odprtje, ko je iz cerkve prišel duhovnik in hodil na vodi, tako kot v starih (zares zelo starih) časih. Toda veselje otrok, pa tudi odraslih, ki so hodili po njej, je bil čudovit prizor. Mnogi so hitro tekli, da bi se izognili potopitvi, nato pa so se nekateri ustavili, da bi le izkusili ta pojav. Spet drugi otroci so se vedno znova postavili v vrsto, saj so spoznali, da bo do naslednjik, ko bodo spet imeli priložnost hoditi po vodi, minilo celo leto – do naslednjega Znanstivala.

Do svoje vrnitve sem svoje tehnike prosil, naj pripravijo kopijo te newtonske tekočine na našem Festivalu znanosti v Izraelu!

Nagradna igra

S svinčnikom povežite ime dogodivščine iz Hiše eksperimentov z ikono, ki to dogodivščino ponazarja.

Malovelikologija

Spominologija

Svetlobologija

Težiščelologija

Barvologija

Vonjologija

Zobologija

Plinologija

Mehurčkologija

Zvokologija

Vsi enaki, vsi različni

In nagrada?
Če ste igro rešili in ste se ob njej kaj novega naučili, je to znanje vaša nagrada.

Uredil in oblikoval:
dr. Miha Kos
Ilustracije: Božo Kos
Fotografije: Branko Čeak, Domen Pal, Jože Maček in Borut Likar
Lektorirala: Tončka Stanonik
Izdajatelj in uredništvo:
Ustanova Hiša eksperimentov,
Trubarjeva 39, 1000 Ljubljana
@: info@he.si
Za izdajatelja: dr. Miha Kos
Ljubljana, maj 2012

Znanstival so za vas pripravili (po cebeadi):
Sabina Založnik Vidic, Blaž Zabret, Luka Vidic, Miha Ravnik, Vesna Pajič, Dušan Mencej, Borut Likar, Agata Novak, Miha Kos
in seveda
vsi izvajalci dogodivščin,
delavnic, predavanj, prevajalci
in ostale pridne mravlje,
mravljinci, čebelice in troti Hiše eksperimentov.

Drobni tisk

Vse pravice pridržane.
Nobenega dela te revije ni dovoljeno ponatisniti, reproducirati ali posredovati s kakršnimikoli sredstvi, elektronskimi, mehanskimi, s fotokopiranjem, zvokovnim snemanjem ali kako drugače, brez poprejšnjega pisnega dovoljenja izdajatelja.

Zahvala velikim podpornikom

Delovanje Hiše eksperimentov in obstoj vsakoletnega Znanstivala ne bi bil mogoč brez velikih podpornikov vseslovenskega centra znanosti Hiše eksperimentov in vas, obiskovalcev Hiše ter Znanstivala.

Mestna občina Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

www.telekom.si

Hvala tudi

Organizacija in izvedba Znanstivala zahteva mnogo pomoči. Pri tem so pomagali:

U.S. Embassy
Ljubljana

izvirna voda

Račke iz Hiše eksperimentov

Slovenija, 2012 – Veliko se govori o Znanstivalu, Hiši eksperimentov in njenih eksperimentih ter dogodivščinah. Nekatere stvari pa mnogim ostajajo skrite. Tu jih za vas razkrivamo!

Razkrijmo jih!

Ljudje, ki imajo dosti opraviti s pisanjem o Hiši eksperimentov, zaradi njenega dolgega imena uporabljajo kar kratico HE.

Vsako soboto v drugi polovici julija in v prvi polovici avgusta HE na Mesarskem mostu v Ljubljani prireja Sladoleologije – dogodivščini sledi izdelava sladoleda iz svežega sadja iz tržnice in tekočega dušika iz HE.

HE izvaja aktivnost »Bliža znanosti se cesta, nje se, ljub'ca! veselim«. Njeni sodelavci obiskujejo manjše slovenske kraje, se v njih zadržijo po en dan in tam brezplačno predstavijo tri dogodivščine: eno za učence, eno za učitelje in eno za krajanke. Bajе šole, ki so zainteresirane za obisk, že vneto kličejo. Pokrovitelj aktivnosti, pravijo, da je L'Oreal Slovenija.

Šole kličejo v HE tudi zaradi Sladkolesarjenj. To je aktivnost, pri kateri se razred tretje- ali četrto-šolcev z uporabo Sladkolesa – v HE razvitega eksperimenta – ter glasovalnih naprav z igro nauči razumeti sladkorno bolezen in prijatelja, ki mora s to boleznijo vsak dan živeti. Zanimivo, a tudi ta aktivnost je brezplačna. Govori se, da je njen pokrovitelj Lek, član skupine Sandoz.

V HE trdijo, da niso center znanosti, namenjen otrokom, ampak radovednejšem vseh starosti. Bajе se v Hiši srečuje vedno več parčkov (iz zanesljivih virov smo izvedeli, da je nekaj parčkov nastalo tudi med demonstratorji, ki v Hiši delajo).

Znanstival dogodivščin posvečamo našemu ilustratorju, karikaturistu, neutrudnemu generatorju idej in zlasti prijatelju, Božu Kosu.

Da pa je HE namenjena tudi osnovnošolcem, dokazuje Tekmovanje elastomobilov, ki ga vsako leto prireajo na atletski stezi. Šole tekmujejo v izdelavi vozila, gnanega izključno na pogon elastike (baje ni daleč dan, ko bodo tudi po cestah vozili avtomobili, gnani na velike elastike).

HE je ovrgla trditve ameriških strokovnjakov, ki trdijo, da predšolski otroci zmorejo dnevno le deset do petnajst minut koncentracije. V okviru aktivnosti »Skoviki znanosti«, kjer HE obiskuje vrtce, so ti najmlajši raziskovalci »pri stvari« vsaj dobre pol ure. Verjetno Američani niso nikoli preizkusili Jajčkologije in Mehurčkologije, dogodivščini za večanje koncentracije.

Za vas smo raziskovali HE tudi ob večernih urah. Večkrat se namreč zgodi, da se v njej odvijajo tako imenovani znaČAJi znanosti. Bili smo budni, a alkohola nismo opazili. Točili so čaj in ponujali hiškotke (medenjake v obliki HE). Pa to ni bilo vse: medtem je vabljeni predavatelj govoril o poljudni temi. Najprej smo mislili, da je znaČAJ znanosti namenjen le zaprtemu krogu ljudi, a na koncu ugotovili, da so predavanja dovolj poljudna, da so dostopna vsem. In to brezplačno!

Na spletnih straneh HE smo za vas našli rubriko e-ksperiment. Gre za eksperimente v HE, ki jih lahko upravljamo od doma na daljavo. Delujejo, ko je HE zaprta za obiskovalce, torej med tednom popoldne (razen v petek, ko v HE proslavljajo rojstne dneve) ter celo noč do osme ure zjutraj, ob vikendih pa do enajste ure, ko se HE odpre za obiskovalce. Lahko, recimo, preko računalnika naložite svojo glasbo na strežnik HE in potem gledate tekočino, ki pleše po vaši glasbi. Ko smo že mislili, da smo jih dobili pri kršenju avtorskih pravic, smo ugotovili, da se glasba po vsakem individualnem poslušanju izbriše s strežnika.

Baje se imajo uslužbenci Hiše eksperimentov in študentje, ki kot demonstratorji delajo v njej, zelo dobro. Tam naj bi vladalo timsko vzdušje, optimizem

in veselje do dela. Celo smeji se pogosto (kar ni tipično za to okolje). Pravijo, da je njihovo delo tudi njihov konjiček. Zanimivo. Bajе še ne razmišljajo o prevzemu firme in njenem izčrpanju.

Steve Pizze, VB: *Ko sem uporabljal vzvod pri predstavi »Ali lahko dvigneš svojega očeta«, so me otroci, še preden sem lahko začel, zelo resno vprašali, ali bi bilo v redu, če bi dvignili svojo babico, svojo mamo, mamo in očeta, svojega strica, teto, teto in strica, dedija itd. Rekel sem: »Da, da in da.«*

Baje vse več Slovencev, ki so obiskali kakšen Hiši podoben center v svetu (čeprav v HE trdijo, da česa podobnega in s tako duhovitimi in humorja polnimi ilustracijami napolnjenega centra znanosti ni nikjer) razlaga, da so si ogledali tujo hišo eksperimentov. Lepo je slišati, da sta se besedi »hiša eksperimentov« (ki je njihova zaščitena blagovna znamka) prijeli tako dobro kot recimo selotejp, superga, singerica ali aspirin.

Znanstival poteka vsako drugo leto v dveh mestih hkrati. Prvo leto je bil tako Znanstival v Ljubljani in Mariboru, tretje leto v Ljubljani in Piranu. Iz zanesljivih, a neuradnih krogov smo za vas izvedeli, da so mesta, ki so v igri za naslednje leto: Murska Sobota, Celje, Ptuj, Koper ali Novo mesto. Bajе se za pridobitev statusa vzporednega mesta pulijo tudi že druga mesta. Govori se celo o zamejstvu!

Nekaj se govori o gradnji nove Hiše eksperimentov. Ekskluzivno za naš časopis smo direktorja Hiše vprašali, kaj ve o tem. Odgovoril je: »Slovenci potrebujemo institucije, ki bodo ljudi navduševale za pridobivanje novih znanj, preprečevanje povprečnosti in posledično preprečevanje ekonomskih kriz. Nova Hiša bi vsekakor bila tak kraj. Ko ste me pred desetimi leti vprašali, kdaj bo glede na obljube nova Hiša zrasla, sem vam rekel: 'Čez tri leta!'«

T. D.

Melita Korošec: *Vsaka nova dogodivščina je en nov izziv, saj nikoli ne veš točno, kaj te tisti dan čaka, kakšna bo publika, kakšna vprašanja ti bodo postavili. Najbolj simpatični pa so otroci s kakšnimi izvirnimi izjavami, ko se potem še vsi zraven prav pošteno nasmejemo, tako jaz kot obiskovalci!*

Tako je bilo tudi na Znanstivalu. Jaz sem imela dogodivščino le na lanskoletnem Znanstivalu, zato še nimam veliko izkušenj s tem, je bilo pa prav zabavno, saj tisti obiskovalci, ki so prišli, so prišli res z zanimanjem in so tudi z navdušenjem odšli!

NOBELOVA SKUŠNJAVA (72. nadaljevanje)

Ko je zagledala njegov nepremični in blede obraz, zazrt v zapiske, napisane na kuverti pisma, ki mu ga je John Dahleworth poslal zadnjo jesen, ko je še delal eksperimente s področja levitacije diamagnetov, čeprav si jih je razlagal zgolj kot čudovito nerazložljivo znanost, na razlagi katere bo

potrebno presedeti še mnogo dni ob soju petrolejk, katerih svetloba se zdi nekako toplejša kot dnevna svetloba, morda prav zaradi dejstva, da je bil petrolej kupljen od trgovca, ki ga je kupoval v Istanbulu, kjer so mu zatrjevali, da izvira prav blizu sotočja Evfrata in Tigrisa, je ugotovila neverjetno dejstvo, ki bo zagotovo pretreslo ves civiliziran svet. Ne da bi odmaknila svoj pronikljiv pogled s kuverte, je zajela polna pljuča zraka, za trenutek zastala in glasno zavpila: »Saj to je

(nadaljevanje prihodnjič)

Bob Friedhoffer, ZDA: *Na lanskem Znanstivalu se je pripetil očarljiv dogodek. Neki mladenič je po predstavi prišel k meni in rekel, da vsako leto z veseljem pričakuje moje nastope. Da si te zapomni mladenič – zaradi dobrih stvari – je sijajno za dvig ega.*

Rdeče pike predstavljajo šole, ki obiskujejo vseslovenski center znanosti Hišo eksperimentov

Chris Chiaverina, ZDA: *Imam toliko čudovitih spominov v zvezi z Znanstivalom, da bi porabil več strani, da bi jih vse naštel. Ena skupna stvar vseh teh pa so ljudje – občinstvo, moji kolegi predavatelji in čudovito osebje Hiše eksperimentov.*

Navdušenje ljudi, ki pridejo na predstavitve znanosti, je preprosto neverjetno. Gledanje mladih in starih, kako z enako vnemo hitijo, da bi se udeležili eksperimenta ali prejeli »brezplačni utrinek znanosti«, daje konceptu vključenosti povsem nov pomen. Poleg interakcije z enim izmed najboljših občinstev, kar si ga lahko zamislite, imajo predavatelji Znanstivala zadovoljstvo delati drug z drugim. Ljudje, s katerimi imam čast delati, so nedvomno eni najbolj ustvarjalnih, zagnanih in energičnih ljudi, kar sem jih kdaj spoznal. Moji kolegi predavatelji niso le inteligentni in zelo razgledani na svojem strokovnem področju, ampak tudi simpatični in radoživi. Videti je, kot da izmenjevanju zamisli in smehu nikoli ni konca.

Nič od navedenega ne bi bilo mogoče brez izjemnih delavcev Hiše eksperimentov. Veselje, ki ga izkazujejo pri izvajanju in posredovanju znanosti drugim, je treba izkusiti, da bi verjeli vanj. Kadar je bilo treba priskočiti na pomoč predavateljem, ki so potrebovali opremo ali pomoč, je bil njihov odgovor vedno: »Ni problema.« Člani osebja ne glede na vse delo, ki ga imajo, pomagajo vsakemu predavatelju z nasmehom in kot da je edini, ki potrebuje pomoč. Če bi rekel, da se počutim izjemno srečnega, da sem bil del ene najbolj strokovno vodenih in učinkovitih neformalnih znanstvenozobraževalnih pobud, bi bilo podcenjevalno. Komaj čakam, da se vrnem v mesto, za katerega rad mislim, da je moj drugi dom.